

Setkání místo antidepresiv

Přinášíme lidskou blízkost

Několika kaplanů, sloužících v nemocnicích na různých místech ČR, jsme se zeptali: V čem spočívá přínos služby, kterou se snažíte lidem nabízet? A co tato služba dává vám samotným?

sr. Pavla Martínková,
Psychiatrická nemocnice Kroměříž

Snažím se lidem, kteří přicházejí nebo mě volají k návštěvě, hodně naslouchat a modlit se za ně. Tak poznávám jejich potřeby. Chci, aby se v tomto chráněném prostoru našeho setkání sami více poznali a našli ve svém životě to dobré, co v nich je nebo jim bylo dáno. Když se to podaří, je to často počátek ozdravného procesu sebepoznání a usmíření se sebou samým i s druhými. Snažím se také s nemocnými hledat smysl jejich životního příběhu.

Naslouchám nemocným, modlím se s nimi, hledáme smysl jejich osobní cesty. A je pro mne radostí, když vidím, že se ve své nemoci nebo trápení posouvají ke zdraví, že více chápou souvislosti vlastního života a začínají zvládat svou situaci třeba i tím, že ji přijmou, a pak se odrazí vzhůru. Ta radost mi dává chuť každý den začínat znovu, hledat, učit se a více spoléhat na Pána, který mne k této službě pozval.

Ondřej Doskočil, Nemocnice České Budějovice

Každý pacient je jiný, tím pádem má jiné potřeby a jiná očekávání. Kdybych se měl pokusit o zobecnění, popsal bych to jako lidskou blízkost, sdílení, spolubytí. V nemoci, a zvláště v nemocnici, je každý hodně sám. Takže tím, co kaplan může nabídnout, je především čas a klid. Pacienti si potřebují promluvit o tom, co prožívají a co je trápí – a to víc, než je možné při vizitě, při převlékání postele, podávání léků či jídla. Potřebují mluvit v klidu, beze spěchu, do hloubky. V tom je myslím hlavní poslání kaplana.

Někdy to přibližují tak, že na stránkách nemocnice si můžete přečíst, co si má s sebou člověk vzít: zubní kartáček, hygienické potřeby, pyžamo, průkaz pojišťovny... Jenže pacient si do nemocnice s sebou nese celého sebe, nemoc, ale také obavy, touhy a naděje, minulost, rodinu, existenční starosti, víru, tázání i své pochybnosti. Nemocniční kaplan tu je, aby pomáhal pacientovi tyto věci sdílet a vytvářel bezpečný prostor, kde o nich může pacient mluvit.

Takové duchovní potřeby v širším slova smyslu mají i takzvaně nevěřící pacienti. Každý svůj život na něčem staví, o něco se opírá, někde čerpá sílu a bere naději. Nedisponujeme žádným zvláštním repertoárem moudrých rad, ale přinášíme především lidskou blízkost, kdy snad lze zakusit i vědomí smyslu, jenž přesahuje náš běžný horizont.

P. Jan Zachoval, Nemocnice Milosrdných bratří Brno

Každá služba nemocnému je pro člověka dobrodiním, ale může mít ještě větší hodnotu – a to tehdy, když je vykonávána s láskou, nebo aspoň s respektem ke konkrétnímu člověku. Nemocného často trýzní obavy z budoucnosti, strach ze smrti, ale i ponížení, když s ním cizí člověk musí vykonávat různé úkony související s vyprazdňováním, obnažováním a podobně. To vše ho sráží až do stavu duchovní nouze, kdy se mu „hrouť svět“. Pacient, který si duchovní službu přeje, obvykle má i něco konkrétního na srdci. Od toho můžeme vycházet a podnítit ho ke vzpomínání na to, k čemu se rád vrací, ale i na to, za co se sám před sebou nejvíce stydí. U věřících, především katolíků, to usnadňuje nabídka svátostí pomazání nemocných. U nevěřících lze podpořit jejich vděčnost a pak touhu po odpuštění.

Neřekl bych, že nemocnému něco předávám. Spíš bych byl rád, kdybych ho aspoň trochu podpořil či nasměroval v tom, čím se beztak ve své situaci sám zabývá. Jsou desítky, stovky krásných, obyčejných i nepěkných příběhů. Případá mi, že když se o těchto lidech zadarmo dozvídám, je to jako nezasloužené dobrodiní z cizích zkušeností. Ale duchovní služba se mimo jiné nabízí zdravotníkům všech kategorií, což je další dobrodiní.

Pokládám za velký dar, že jsem po zhruba třiceti letech v nemocnicích získal ponětí, jak dobře je vše zorganizováno a jak krásní lidé tam pracují. I když mají své chyby a hříchy, mám je rád. Proto věřícím pacientům připomínám, aby se za ně modlili.

(gra)

Personál se snaží poskytnout nemocným maximální zdravotní péči, často ale nemá kapacitu zabývat se psychikou pacienta.

Snímek archiv nemocnice Vizovice

Na tom, že duchovní služba v nemocnicích je v mnoha směrech nezastupitelná, se shodují pacienti, vedení nemocnic i zdravotníci.

„I mě dostal covid na tři týdny do nemocnice. Byl jsem rád, že mě tu navštívil kněz se svátostí nemocných a téměř každý den přišla některá z nemocničních kaplanek se svatým přijímáním. Byla to velká duchovní posila,“ ohlíží se arcibiskup Jan Graubner za třemi prosincovými týdny, které strávil ve Fakultní nemocnici Olomouc kvůli nákaze koronavirem. Oceňuje přitom, že přes všechna omezující opatření mohly kaplanky přijít dokonce jak na covidové oddělení anesteziologické a resuscitační kliniky, tak na jednotku intenzivní péče.

Nejen pro tuto svou čerstvou osobní zkušenost považuje olomoucký arcibiskup působení církve mezi nemocnými za velice důležitou službu. „Zvláště když ji dotyční umějí nabídnout s úsměvem a pokorou, když přináší naději Božího slova a jsou citliví k situaci pacientů. Trpělivý a ohleduplný kaplan vydává svědectví i personálu,“ pokračuje arcibiskup Graubner a dodává: „Také ošetřující lékaři byli vstřícní. Ptali se mě, jestli nepotřebuji psychologa nebo antidepresiva. Řekl jsem, že nemocniční kaplani mi stačí, a mám za to, že pochopili.“

Dát čas, který zdravotníkům chybí

Podobnou osobní zkušenost z pohledu pacienta má Karel Švec, který při několika delších hospitalizacích v různých nemocnicích v Praze a jižních Čechách potkal nemocničních kaplanů hned několik: katolíky i nekatolíky, muže i ženy, kněze i laiky. „Všechny ovšem něco sjednocuje: jsou to úžasní lidé, kteří tuto pastorační berou vážně a vkládají do ní srdce. V rozhovoru s pacienty nic nevnučují, ale jednájí vždy laskavě a to je pro pacienta nejdůležitější,“ shrnuje.

Právě možnost strávit s kaplanem čas v rozhovoru je podle něj nenahraditelnou službou. „Personál se snaží poskytnout nemocným maximální zdravotní péči, nemá ale kapacitu zabývat se psychikou pacienta, jeho duší. To by pak ani nemohl dobře dělat svou zdravotnickou práci,“ zamýšlí se Švec a pokračuje: „Proto je úloha nemocničního kaplana velice důležitá a zásadní: je tady s pacientem, sdílí jeho starost, dává naději – což je pro uzdravování nesmírně důležité.“

S tímto pohledem ostatně souhlasí sami lékaři a zdravotníci. „Uvědomují si, že jsme až příliš

úzce specializovaní na tělo a pomíjíme duchovní rozměr bytí. Jenže v náročných obdobích nemoci si člověk pokládá také otázky po smyslu života, nemoci, utrpení, umírání, smrti a víry, ale i otázky týkající se dosavadního života. A to vše v něm často vzbuzuje touhu po sdílení, smíření nebo odpuštění,“ říká ředitel Fakultní nemocnice Olomouc Roman Havlík a dodává, že je za tuto službu kaplanům vděčný.

Pomoc i v praktických věcech

Působení kaplanů se přitom právě v olomoucké fakultní nemocnici neomezuje jen na duchovní oblast. „Velmi nás těší, že se tato péče stala integrální součástí pomyslného organismu nemocnice a své klienty si nachází také poradna Hořec,“ přibližuje další oblast této služby náměstkyně ředitele Andrea Drobiličová. „Speciálně vyškolení a certifikovaní nemocniční kaplani zde poskytují pomoc pozůstalým i lidem, které trápí závažné onemocnění. Nabízejí jim psychosociální podporu během umírání blízké osoby, ohledně smutečních a pohřebních obřadů nebo při zármutku a truchlení, ale jsou pozůstalým k dispozici také při řešení praktických otázek

– kolem administrativních náležitostí, jež souvisí s úmrtím, nebo při přípravě posledního rozloučení,“ popisuje.

I proto se podle ní v nemocnici klade důraz na to, aby o kaplanech a jejich práci měli všichni zaměstnanci přesné a aktuální informace, a mohli je tak nabízet pacientům i jejich blízkým. „S rozsahem a zaměřením služby naše zaměstnance důkladně seznamujeme – jak průběžně na vnitřní informační síti a na samostatných webových stránkách, tak prezentací během vstupního školení,“ zdůrazňuje Drobiličová.

Pomoc nemocničních kaplanů přitom zdravotníci často nevyhledávají jen pro své pacienty, ale také sami pro sebe. „V práci jsem často svědkyní těžkých nemocí i rozbitých vztahů, životních ztrát, bolesti, hněvu, nenávisť nebo zklamání. Jak to vše vyřešit, u koho hledat odpovědi?“ ptá se Jana Valjentová, lékařka v Hospici sv. Štěpána v Litoměřicích. A odpověď jí poskytuje právě duchovní služba v nemocnici. „Neumím si svoji práci představit bez duchovní péče, bez toho, že bych se v rozhovoru s pacientem této oblasti nedotkla. A neumím si představit, že bych pracovala bez víry, bez duchovní opory,“ uzavírá lékařka.

JIRÍ GRAČKA

Křest i svatba v nemocnici. A obojí hned najednou.

Snímek Gabriela Nováková / Člověk a Víra